

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФРЕЙМ АНГЛІЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ КАЗКИ

© Н. Єремєєва, 2017

Інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України, Черкаси, Україна

На сучасному етапі розвитку теорії мови відкривається новий ракурс розгляду семантики казкового тексту з позицій метафреймового моделювання, який застосовується в царині когнітивної лінгвістики. Когнітивна лінгвістика є невід'ємною частиною когнітології – міждисциплінарної області досліджень, спрямованих на вивчення способів отримання, обробки, зберігання і використання знань, якими володіє людина. Стосовно „технологічного використання знань” [1, с. 46], когнітологія тісно пов'язана з математикою та теорією штучного інтелекту. В якості теоретичної області досліджень, когнітологія з'єднує воедино досягнення психології, лінгвістики, антропології, філософії та інших наук. Тим самим сучасна когнітологія, як наука про систему представлення знань і обробки інформації, не зводиться лише до інженерного моделювання окремих розпорошених областей знань, пов'язаних з потребами ЕВМ. Це наука про загальні принципи, які керують процесами мислення [1, с. 48]. Як вказує З. Пилишин, когнітивна наука як теоретичний напрямок ще тільки розпочинає пізнання свого об'єкту аналізу. Останній є настільки складним, що передбачити на початкових етапах розвитку науки всі його властивості скоріш за все ще не вдалося, оскільки немає загадки більш складної, ніж таємниця свідомості, а процес пізнання є тісно пов'язаним з цим психічним утворенням [2]. У порівнянні з іншими науками лінгвістика зробила найбільший внесок у вирішення цієї проблеми. Саме в лінгвістиці завжди стояло питання про значення мовного знака. В когнітивній лінгвістиці як сучасній науковій парадигмі, відбувається перехід семантичних досліджень на новий – концептуальний рівень аналізу, який передбачає вивчення значення у тісному зв'язку з внутрішнім світом людини, його мисленням, процесами говоріння та розуміння [3, с. 18]. На необхідність встановлення зв'язку між мисленням і змістом мовного знака вказували ще автори граматики Пор-Рояля, які вказували на складність усвідомлення різних видів значень, які сконцентровані у словах, без розуміння перш за все того, що відбувається в наших думках, „оскільки слова і були створені лише для того, щоб передавати і усвідомлювати думки” [4, с. 90]. У цьому випадку значення можна прирівняти до концептуалізації, яка здійснюється у процесі мислення під час когнітивної обробки конкретних пакетів інформації [5]. З точки зору багатьох лінгвістів найкращим визначенням значення є його розуміння як концепта, який зв'язаний знаком. Це по суті квант досвіду, фрагмент інформації, який втілюється в семантиці мовного знака [6, с. 158].

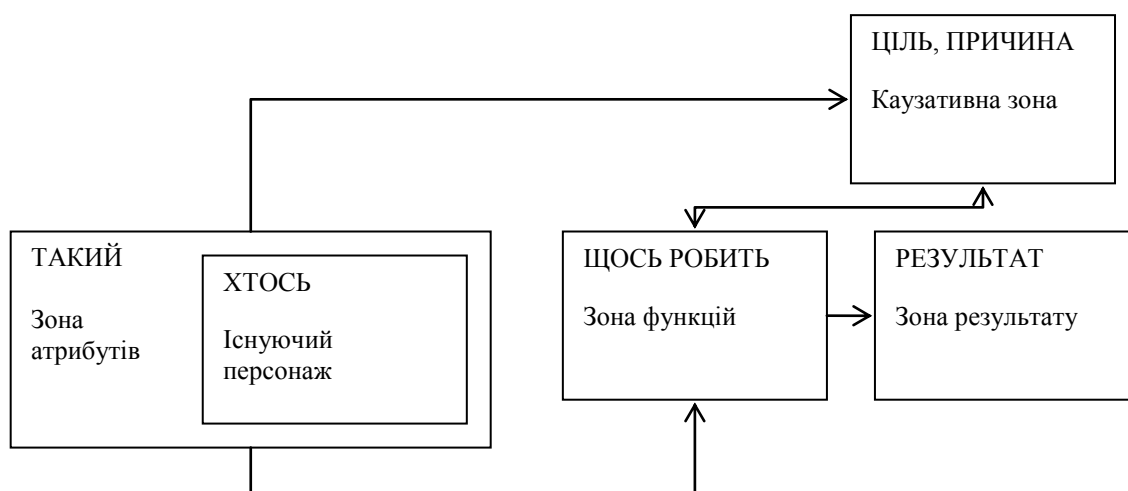


Рис. Концептуальне поле актанта

Розуміння мови як когнітивного процесу зв'язано з розмежуванням вербалізованих та невербалізованих знань. Вербалізовані знання – це знання в мові і про мову. Вони формують мовну картину світу, під якою розуміють відображення в семантиці мови більш широкої концептуальної картини світу, яка є глобальною, цілісною системою інформації (думок і знань), якою володіє індивід. Вербалізовані знання представлені концептами – оперативними одиницями концептуальної картини світу, які включають не лише поняття, але також образи, схеми дій, гештальти та картини. Вербалізовані знання стають об'єктом безпосереднього наукового дослідження в когнітивній лінгвістиці. Новизна нашого дослідження полягає в тому, що ми вперше застосуємо фреймовий підхід до моделювання концептуального простору казки як знака, що має певну семантику. Метафреймове моделювання дає можливість зрозуміти універсальну концептуальну канву казок різних народів. В той же час контрастивні дослідження – вивчення концептуальної структури казкових текстів, які належать різним культурам і різним народам – є перспективними для встановлення міжкультурних відмінностей, обумовлених індивідуальним „духом” чи менталітетом народу. Прикладний аспект метафреймового моделювання дає можливість використати інформаційний фрейм в практиці викладання англійської мови. Аналіз фактичного матеріалу дозволяє виділити в англійській народній казці (АНК) 9 категоріальних типів персонажів. Концептуальна основа кожного казкового образу може бути представлена у вигляді предметно-центричного фрейму, де в концептуальний простір персонажа включаються предикатні зони атрибутів, функцій, мотивувань та результатів дій.

1. Shepard R. N. *George Miller's Data and the Development of Methods for Representing Cognitive Structures* // *The Making of Cognitive Science: Essays in Honour of George N. Miller*. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1988. – P. 45-70. 2. Pylyshin Z. V. *Computation and Cognition: Toward a Foundation of Cognitive Science*. – Cambridge (Mass): MIT Press, 1984. – 292p. 3. Santambrogio M., Violi P. *Introduction* // *Meaning and Mental Representation*. – Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press. – 1988. – P. 3-23. 4. Арно А., Лансло К. *Грамматика обшая и рациональная: Пер. с фр.* – М.: Прогресс, 1990. – 272 с. 5. Wierzbicka A. *Lexicography and Conceptual Analysis*. – Ann-Arbor: Karoma Publishers Inc., 1985. – 365p. 6. Кубрякова Е. С. *Роль словообразования в формировании языковой картины мира* // *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира*. – М.: Наука, 1988. – С. 157-201.